

Izveštaj o radu Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom za 2017. godinu

Sarajevo, mart 2018. godine

I Uvod

1. Opće informacije:

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom (Fond) je 2010. godine Parlament Federacije BiH osnovao na osnovu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br. 9/10) (u daljem tekstu: Zakon), Odlukom o osnivanju Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom („Službene novine Federacije BiH“ br. 48/10) kao javnu ustanovu u oblasti socijalne zaštite. Odlukom su utvrđeni djelatnost i načela unutrašnje organizacije i rada Fonda. Dana 11.03.2011. godine okončan je postupak upisa Fonda u registar Općinskog suda u Sarajevu, a uz prethodnu saglasnost Vlade Federacije BiH na Statut Fonda koja je data 16.02.2011. godine, čime je Fond stekao svojstvo pravnog lica sa svim pravima i obavezama koje iz tog statusa proizilaze. Sjedište Fonda je u Sarajevu, na adresi Vilsonovo šetalište br.10.

Rad Fonda je javan, a Fond je u obavezi da Parlamentu Federacije BiH dostavlja izvještaje o svom radu za svaku kalendarsku godinu u roku najkasnije do 31.03. naredne godine, kao i odgovarajuće izvještaje o finansijskom poslovanju. Nadzor nad zakonitošću rada Fonda vrše Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Federalno ministarstvo finansija, svako u okvirima svoje nadležnosti.

Organ upravljanja Fondom je Upravni odbor Fonda kojeg čini sedam članova, a imenuju se kroz postupak javnog konkursa koji provodi Vlada Federacije BiH na mandat od 4 godine.

Fond ima organ nadzora - Nadzorni odbor koji se sastoji od pet članova, a imenuje ga Vlada Federacije BiH na osnovu provedenog javnog konkursa na mandat od četiri godine.

2. Uvodne napomene:

Osnova za rad Fonda je Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom i Odluka o osnivanju Fonda, kojima je utvrđena djelatnost ove ustanove, Strategija za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016 -2021. i Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, s posebnim naglaskom na član 26. - Osposobljavanje i rehabilitacija i Član 27. - Rad i zapošljavanje.

U 2017. godini Fond je nastavio da se razvija uprkos nepovoljnim okolnostima koje utječu na proces unapređivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom. U odnosu na 2016. godinu, u 2017. godini zabilježen je porast zahtjeva za zapošljavanjem osoba s invaliditetom za **28%** i povećanje prihoda Fonda za **18,63%** zahvaljujući provedenim aktivnostima.

Istovremeno, evidentan je porast obaveza Fonda u pogledu isplate novčanih naknada i subvencija plata, koje su u odnosu na 2016. godinu u 2017. godini porasle za **25%**.

Proveden je niz mjera i aktivnosti koje su doprinijele neposrednoj finansijskoj podršci osobama s invaliditetom u cilju prekvalifikacije, dokvalifikacije, osposobljavanja za određena zanimanja, održivosti zaposlenja i napredovanja u profesionalnoj i radnoj karijeri. Fond je u 2017. godini za potrebe finansiranja novčanih naknada, subvencija plata, programa razvoja, održivosti i profesionalne rehabilitacije, te novčanog stimulansa za zapošljavanje osoba s invaliditetom izdvojio **18.745.131,58 KM**, dok je taj iznos za 2016. godinu iznosio **13.123.653,15 KM**. Navedeni podaci ukazuju na porast izdvajanja Fonda prema korisnicima sredstava u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu za **42,83%**.

U toku 2017. godine doneseni su novi pravilnici:

- Pravilnik o raspodjeli sredstava za finansiranje/sufinansiranje programa održivosti zaposlenosti, razvoja privrednih društava za zapošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitnih radionica, te programa profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom, broj: 01-02-2-1521/17 od 02.03.2017. godine;
- Pravilnik o raspodjeli sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom za dodjelu novčanog stimulansa za novo zapošljavanje osoba s invaliditetom broj: 01-02-2-1520/17 od 02.03.2017. godine;
- Pravilnik o ostvarivanju prava na isplatu novčanih naknada i subvencije, broj: 01-02-2-1519/17 od 02.03.2017. godine;
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o ostvarivanju prava na isplatu novčanih naknada i subvencije, broj: 01-02-2-1519/17 od 02.03.2017. godine broj: 01-02-5-7296 od 05.09.2017. godine;
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o ostvarivanju prava na isplatu novčanih naknada i subvencije, broj: 01-02-2-1519/17 od 02.03.2017. godine, broj: 01-02-2-8046/17 od 05.10.2017. godine.

Mjere definisane pravilnicima za raspodjelu sredstava Fonda su doprinijele porastu broja zaposlenih osoba s invaliditetom pod općim uslovima, porastu samozapošljavanja, te kvalitetnijoj podršci programima profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom u odgovarajućim obrazovnim ustanovama.

Doneseni su i drugi neophodni akti u skladu sa zakonskim propisima:

- Plan rada Fonda za 2018. godinu;
- Finansijski plan rada Fonda za 2018. godinu;
- Izvještaj o radu Fonda za 2016. godinu - usvojen na 21. sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH. 16.05.2017. godine;
- Izvještaj o izvršenju finansijskog plana za 2016. godinu - usvojen na 21. sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH. 16.05.2017. godine;
- Tromjesečni, šestomjesečni i devetomjesečni izvještaj o izvršenju finansijskog plana za 2017. godinu;
- Redovno su sačinjavani izvještaji za Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe za zapošljavanje za sredstva uplaćena Fondu prema članu 59. Zakona.

2.1. Raspodjela poticajnih sredstava Fonda

NOVČANI STIMULANS - Objavljena su dva javna poziva za dodjelu novčanog stimulansa za novo zapošljavanje osoba s invaliditetom. Sredstva su raspoređena prema: poslodavcima, osobama s invaliditetom koje se samozapošljavaju pokretanjem odgovarajućeg oblika obavljanja samostalne djelatnosti, privrednim društvima za zapošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitnim radionicama, udruženjima itd.

Upravni odbor je donio odluke o raspodijeli **9.551.500,00 KM** za zapošljavanje **763** osobe s invaliditetom u okviru dva javna poziva za dodjelu novčanog stimulansa u 2017. godini. Realizacija navedenih sredstava obrazložena je u poglavlju IV pod tačkom 2.

PROGRAMI - Provedena su dva javna poziva za programe prema sljedećim oblastima i namjenama u skladu sa Zakonom:

- **Lot I:** Za finansiranje/sufinansiranje programa za održavanje postojeće razine zaposlenosti osoba s invaliditetom. Pravo sudjelovanja po Lotu I imaju privredna društva za zapošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitne radionice.
- **Lot II:** Za finansiranje/sufinansiranje programa za razvoj privrednih društava za zapošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitnih radionica. Pravo sudjelovanja po Lotu II imaju privredna društva za zapošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitne radionice.
- **Lot III:** Za finansiranje/sufinansiranje programa profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom;
  - 3.1. Programi koje provode privredna društva, zaštitne radionice i druga pravna lica prema Zakonu;
  - 3.2. Programi koje provode ustanove za profesionalnu rehabilitaciju, srednje škole i druge obrazovne ustanove;
  - 3.3. Programi profesionalne rehabilitacije na koje osobe s invaliditetom mogu same aplicirati na program profesionalne rehabilitacije kroz vanredno srednje školovanje, visoko stručno obrazovanje ili postdiplomsko studiranje.
- **Lot IV:** Za finansiranje/sufinansiranje programa održivosti zaposlenosti osoba s invaliditetom koje obavljaju samostalnu djelatnost ili poljoprivrednu djelatnost kao jedino i glavno zanimanje uključujući i osobe s invaliditetom koje su zaposlene u skladu sa članom 56. stav 2. i 3. Zakona.

Za navedene programe i projekte Upravni odbor je u okviru dva javna poziva donio odluke o raspodjeli **5.169.548,58 KM** u 2017. godini. Realizacija navedenih sredstava obrazložena je u poglavlju IV pod tačkom 3.

NOVČANE NAKNADE I SUBVENCije PLATA - Redovno je servisirana isplata novčanih naknada po osnovu uplaćenih poreza i doprinosa privrednim društvima za zapošljavanje osoba s invaliditetom, udruženjima osoba s invaliditetom za uposlene osobe s invaliditetom i osobama s invaliditetom koje obavljaju samostalnu djelatnost, te novčanih naknada po osnovu poreza i doprinosa za sve osobe zaposlene u zaštitnim radionicama, kao i subvencija na platu za zaposlene osobe s invaliditetom u zaštitnim radionicama.

- Utrošena sredstva Fonda u 2017. godini po osnovu isplate novčanih naknada su **3.803.232,00 KM;**

- Utrošena sredstva Fonda u 2017. godini po osnovu isplate subvencija na plate za zaposlene osobe s invaliditetom u zaštitnim radionicama su **381.141,00 KM**. Ukupno za isplatu novčanih naknada i subvencija neto plata u 2017. godini Fond je isplatio **4.184.373,00 KM**.

Kontinuirano je pružana stručna pomoć korisnicima usluga Fonda u smislu informisanja i savjetovanja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, te asistencije u procedurama prilikom ostvarivanja prava kod Fonda ili izvršavanja zakonskih obaveza.

2.2. Neposredni efekti provedenih aktivnosti i mjera u 2017. godini

Provedene aktivnosti u 2017. godini doprinijele su postizanju sljedećih efekata i rezultata:

- **749** osoba s invaliditetom su zaposlene kroz novčani stimulan;
- **56** osoba s invaliditetom dodatno je zaposleno kroz programe razvoja;
- **136** osoba s invaliditetom obuhvaćeno je programom profesionalne rehabilitacije (radno osposobljavanje ili prekvalifikacija i dokvalifikacija u odgovarajućim obrazovnim ustanovama);
- Održana je zaposlenost **1602** osobe s invaliditetom u 2017. godini kroz isplatu novčanih naknada i subvencije plate;
- **195** samostalnih obrtnika podržano je kroz programe održivosti;
- Za **807** osoba s invaliditetom podržana održivost zaposlenosti u okviru 111 programa održivosti;
- Uplate posebnog doprinosa po članovima 18. i 19. Zakona u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu porasle su za **18,63 %** zahvaljujući aktivnostima koje su provedene u 2017. godini;
Uplate posebnog doprinosa po članovima 18. i 19. Zakona od imenovanja novih rukovodnih i upravnih tijela u Fondu su zabilježile značajan rast. U 2017. godini uplate su veće za **60,30%** u odnosu na 2015. godinu.
- U 2017. godini broj poslodavaca koji vrše uplatu posebnog doprinosa porastao za cca **2500** poslodavaca u odnosu na 2016. godinu;
- Zahvaljujući provedenim aktivnostima u 2017. godini **2577** poslodavaca više nego u 2016. godini izvršava obavezu prijave EP obrazaca na web aplikaciji Fonda;
- Fond je promovisao zapošljavanje i profesionalnu rehabilitaciju na **25** događaja: konferencija, okruglih stolova, promocija. Od navedenog broja, na **četiri** konferencije/promocije Fond je bio organizator/suorganizator;
- Direktno profesionalno informisanje i savjetovanje pružano je svakodnevno putem telefona ili direktno u prostorijama Fonda. Procjenjuje se da Fond obavi oko **50** informativnih razgovora dnevno, što na godišnjem nivou iznosi preko **10000** poziva;
- Objavljeno je preko **40** informacija na novoj internet stranici Fonda u 2017. godini, koja je prema zabilježenim podacima u 2017. godini imala preko **120000** pregleda.
- Zaposlenici Fonda su u 2017. godini uputili preko **2000** mailova kao odgovore korisnicima na njihova pitanja vezano za prava i obaveze;

- Prosječno **5** razgovora sa strankama se obavi u Fondu dnevno, te se procjenjuje da je oko **1000** direktnih savjetovanja obavljeno u protekloj godini u prostorijama Fonda;
- Povećan je broj aktivnih privrednih društava za zapošljavanje osoba s invaliditetom u odnosu na 2016. godinu sa **55 na 87 u 2017. godini**, od kojih **deset** privrednih društava ostvaruju status zaštitne radionice. Privredna društva uspješno posluju, opstaju na tržištu, te se kontinuirano razvijaju.
- Broj samostalnih obrtnika koji ostvaruju pravo na novčane naknade je porastao sa **414** u 2016. godini na **649** u 2017. godini zahvaljujući dodjeljenim novčanim stimulansima i programima održivosti za samostalne obrtnike.

Da bi se uspješno ostvarili navedeni neposredni oblici podrške, bilo je neophodno osmisliti i provoditi aktivnosti za unapređenje djelovanja Fonda, cjelokupnog procesa profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom kao što su:

- Poduzet je niz aktivnosti u cilju osiguranja efikasnije naplate posebnog doprinosa, te s tim u vezi postoje dostatna finansijska sredstva kojim će se osigurati kontinuitet u radu Fonda. U 2017. godini nastavljeno je sa poduzimanjem mjera za efikasniju naplatu sredstava po članovima 18. i 19. Zakona. Fond je uputio **5696** opomena pred tužbu poslodavcima koji ne ispunjavaju zakonske obaveze;
- Uspostavljena je efikasnija kontrola i nadzor namjenskog utroška dodjeljenih sredstava korisnicima Fonda, te je unaprijeđena jedinstvena baza podataka korisnika sredstava Fonda po svim osnovama;
- Značajno je unaprijeđen sistem vođenja evidencije o zaposlenim osobama s invaliditetom pod posebnim uslovima i njihovim poslodavcima koji koriste poticajne mjere Fonda, te zaposlenih osoba s invaliditetom pod opštim uslovima;
- Redovito se ažuriraju baze podataka o dodjeljenim sredstvima Fonda za programe koji sadržavaju sve neophodne podatke od 2011. - 2017. godine. Navedene evidencije omogućavaju optimalizaciju poslovanja i produktivnosti u poslovanju Fonda, te raspolaganje tačnom bazom podataka o dodijeljenim sredstvima Fonda u skladu sa registrovanom djelatnošću Fonda, što značajno doprinosi sveobuhvatnijem praćenju učinaka poduzetih mjera, a samim tim i omogućava bolje planiranje dalje dodjele sredstava Fonda;
- Kontinuirano se prikupljaju informacije putem Obrazaca za vođenje evidencije o poslodavcima, platama i iznosu posebnog doprinosa te zaposlenim osobama s invaliditetom (obrazac EP) („Službene novine FBiH“, br. 52/15 i 64/15). Ova aktivnost iziskuje konstantnu komunikaciju sa korisnicima, unapređivanje web aplikacije putem koje se vrši prikupljanje podataka, poduzimanje mjera za podsticanje poslodavaca na izvršavanje navedene obaveze;
- Kroz aktivnosti promocije Fonda u kantonima unaprijeđena je komunikacija sa relevantnim činiocima sistema u pogledu provođenja i unapređivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom u FBiH, te sa potencijalnim korisnicima sredstava Fonda na teritoriju Federacije BiH. Fond je u 2017. godini prezentirao rad na **25** događaja kao što su konferencije, okrugli stolovi, promocije, sastanci itd. Na **četiri** konferencije/događaja Fond je bio suorganizator;
Na pomenutim javnim prezentacijama predstavljeni su potencijali i prednosti zapošljavanja i profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom, te Zakonom

predviđene mogućnosti i pogodnosti pri zapošljavanju, ali i obaveze poslodavaca i drugih subjekata u ovoj oblasti. Osnažena je komunikacija sa ciljnim grupama. Ovim aktivnostima stvorene su pretpostavke za efikasniji i transparentniji rad Fonda.

- Nastavljena je saradnja sa zavodima za zapošljavanje po pitanju izvršavanja obaveza u skladu sa članom 12. Zakona, vezanih za izdavanje potvrda kojim se priznaje pravo na profesionalnu rehabilitaciju osobama s invaliditetom. Na ovaj način osigurana je dodjela sredstava za profesionalnu rehabilitaciju u skladu sa Zakonom.
- Zbog ograničenosti u kapacitetima i stručnoj osposobljenosti kadrova, te obima posla koji je u odnosu na prethodne godine mnogostruko uvećan, intenzivno se radi na daljem organizacionom i stručnom jačanju institucije u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, usvojenim u 2015. godini, te Pravilnikom o izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta 01-02-2-4355/15 od 04.09.2015. godine, broj: 01-05-5-8047/17 koje su usvojene 05.10.2017. godine.

Dakle, tokom 2017. godine, kontinuirano i sistematično su razvijane sve potrebne normativne, materijalne, organizacione i kadrovske pretpostavke za efikasniji rad i razvoj Fonda.

Pored pomenutih rezultata i postojećih iskustava, realne su pretpostavke da će Fond u daljem djelovanju uspješnije ostvarivati svoju ulogu i dalje se razvijati.

U poglavljima ovog izvještaja koja slijede ponuđen je opsežniji pregled pomenutih aktivnosti koje je Fond provodio u 2017. godini, te osvrt na pojedine konkretne aspekte djelovanja ove ustanove u provođenju politike razvoja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine.

II Ostvarivanje sredstava za rad Fonda

1. Prihodi od posebnog doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom

- Ukupno doznačena sredstva u 2017. godini (prema šifri: 722568 i 722569) su **17.849.995,79KM**.
- U 2016. godinu doznačeno je **15.047.061,18 KM** sredstava po članovima 18. i 19. Zakona, na osnovu čega zaključujemo da je došlo do povećanja doznačenih sredstava za **18,63%** u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu.

Tabela 1. Uplaćena sredstva za podsticanje rahabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, a u skladu sa članom 18. i 19. Zakona za period 2014. – 2017. godine.

Opis	Godina	Ukupno uplaćeno	Porast sredstava u odnosu na predhodnu godinu u %
Uplaćena sredstva za podsticanje rahabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom u skladu sa članom 18. i 19. Zakona prema šiframa prihoda 722568 i 722569	2014.	9.123.648,01	
	2015.	11.135.878,76	22,06%
	2016.	15.047.061,18	35,12%
	2017.	17.849.995,79	18,63%

Uplate posebnog doprinosa po članovima 18. i 19. Zakona od imenovanja novih rukovodnih i upravnih tijela u Fondu su zabilježile značajan rast. U 2017. godini uplate su veće za **60,30%** u odnosu na 2015. godinu.

Napomena: Članom 18. Zakona propisano je da su privredni subjekti koji ne upošljavaju minimalni propisani broj osoba s invaliditetom u odnosu na ukupan broj uposlenih (jedna osoba s invaliditetom na 16 uposlenih), dužni mjesečno pri isplati plata obračunati i uplatiti u Fond novčani iznos u visini 25% prosječne plate u Federaciji, za svaku osobu s invaliditetom koju su bili dužni uposliti po Zakonu.

U članu 19. Zakona definisano je da su pravni subjekti koji podliježu obavezi upošljavanja osoba s invaliditetom, prilikom isplate plata dužni uplaćivati u Fond poseban novčani iznos u visini 0,5% iznosa isplaćene mjesečne bruto plate svih uposlenika, izuzev ako zapošljavaju osobe s invaliditetom u omjeru propisanom članom 18. Zakona.

Povećanje prihoda koje je ostvareno po ovom osnovu u 2017. godini je rezultat neposrednog rada na promoviranju obaveze zapošljavanja od strane Fonda, kao i ostvarene saradnje sa relevantnim činiocima sistema.

Zakonom nisu precizirani mehanizmi kontrole ili načini obavezivanja subjekata i institucija iz iznad navedenih zakonskih odredbi da iste ispoštuju, kao ni mehanizmi sankcionisanja onih koji navedene odredbe ne poštuju. Posljedica nepostojanja